

2019-09-19
S2019/00643/FST
S2019/03898/FS (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om utvecklingsarbete avseende viss verksamhet vid Statens Institutionsstyrelse

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att förbereda och samordna ett utvecklingsarbete i form av ett pilotprojekt i psykiatri och vid Staten Institutionsstyrelse (SiS) för att förbättra vården för vissa unga som vårdas vid SiS med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och som även har stora behov av psykiatrisk vård.

Nu gällande regelverk och ansvarsfördelning ska användas för att utveckla särskilda former för en integrerad vård på nationell nivå. Särskilda former för integrerad vård bör vara avsedda för utrednings- och behandlingsplaceringar och inte akuta placeringar. I första hand bör de vara inriktade på utredning, bedömning av relevanta behandlingar och andra insatser för sociala och psykiatriska behov.

Arbetet ska ske i nära samarbete med berörda verksamheter och SiS samt i dialog med Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

I uppdraget ska Socialstyrelsen:

- 1 Förbereda ett pilotprojekt och ta in ansökningar från landsting som vill delta i pilotprojektet. Denna del av uppdraget ska genomföras under 2019 och första halvåret 2020. Socialstyrelsen ska vid behov tillsätta en styrgrupp och expertgrupp.
- 2 I nära samarbete med SiS, de landsting som ska delta i pilotprojektet samt Nationella programområdet psykisk hälsa, ta fram förslag på vad

den integrerade vårdformen ska innehålla och vilken kompetens som behöver finnas i verksamheten. Vidare ska Socialstyrelsen ta fram kriterier för inskrivning i och utskrivning från den integrerade vårdformen och även riktlinjer för hur ansvaret fördelas mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

- 3 Stödja landsting och SiS inför och under genomförandet med bedömningar av förutsättningarna för en god vård i en integrerad vårdform. I detta ingår att vid behov bistå SiS med att bedöma vilka lokaler som är lämpliga för en integrerad vårdform.
- 4 Låta genomföra en oberoende utvärdering av pilotprojektet.
- 5 Slutredovisa arbetet med att samordna utvecklingsprojektet. Om resultatet av utvärderingen visar att hela eller delar av projektet har inneburit en förbättrad och effektiv vård för målgruppen, ska Socialstyrelsen även inkomma med förslag på hur den integrerade vårdformen kan drivas i ordinarie strukturer.

Socialstyrelsen ska eftersträva att både flickor och pojkar ingår i projektet och utvärderingen ska innehålla en analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 500 000 kronor under 2019. Kostnaderna ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:8 Bidrag till psykiatri, anslagsposten 3 Till Kammarkollegiets disposition. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska ske senast den 1 december 2019. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2020. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning över använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast den 30 september 2025. Delredovisningar av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) årligen den 31 maj. Delredovisningen för 2020 ska inkomma senast den 30 september och ska innehålla en plan för genomförande hösten 2020 och som underlag för uppdraget kommande år.

Rekvisition, återbetalning och redovisningar ska hänvisa till det diarie-nummer som detta beslut har.

Ärendet

På SiS vårdas barn och unga som företrädevis behöver beredas vård med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, förkortad LVU. Skälen för en placering enligt LVU kan vara missbruk, kriminalitet eller något annat socialt nedbrytande beteende. På SiS särskilda ungdomshem finns cirka 650 vårdplatser för ungdomsvård. Socialstyrelsen har genomfört en undersökning vid SiS särskilda ungdomshem för att identifiera omfattning och typ av psykiatriska diagnoser samt vårdbehov hos de barn och unga som är placerade där. Undersökningen visade att en stor andel av de barn och de unga som vårdas på SiS med stöd av LVU, har fastställda psykiatriska diagnoser. Sammantaget hade 71 procent av barnen och de unga i undersökningen minst en fastställd psykiatrisk diagnos och 45 procent hade minst två dokumenterade diagnoser.

Landstingen är skyldiga att erbjuda såväl öppen som sluten hälso- och sjukvård åt den som är bosatt inom landstinget samt öppen och omedelbar vård åt den som inte är bosatt inom landstinget. Skyldigheten gäller också för placerade barn och unga. De särskilda ungdomshemmen inom SiS är en form av Hem för vård eller boende (HVB) som är avsedda för vård av barn och unga som behöver stå under särskilt noggrann tillsyn på grund av att de utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom kriminalitet, missbruk eller annat socialt nedbrytande beteende. Vid de särskilda ungdomshemmen ska det finnas tillgång till läkare och det bör finnas tillgång till psykologisk expertis.

Socialstyrelsen har i en rapport, Vård för barn och unga i HVB utifrån deras samlade behov, föreslagit ett pilotprojekt för en integrerad vårdform. Särskilda former för integrerad vård ska kunna ge både heldygnsvård inom socialtjänsten till följd av socialt nedbrytande beteende och psykiatrisk vård som annars skulle ges i sluten form. Det bör finnas kompetens för ett samlat arbete med utredning, planering, genomförande och uppföljning av vård- och stödinsatser. Behoven av särskilda former för integrerad vård på är sammansatta och mycket individuella, så det är svårt att urskilja grupper av barn och unga i HVB med särskilt stora behov av en specialiserad och integrerad vård enbart utifrån diagnostiserade tillstånd. Verksamheten behöver dock vara specialiserad på vissa typer av behov. Det gäller särskilt autismspektrumtillstånd och intellektuella funktionsnedsättningar, allvarligt och upprepat självskadande beteende eller suicidbeteende samt psykoser eller annan psykisk störning som kan komma att föranleda vård enligt lagen 1991:1128

om psykiatrisk tvångsvård (LPT). Det är svårt att beräkna hur många vårdplatser det handlar om men Socialstyrelsen uppskattar att det sammanlagt rör sig om några tiotal platser på nationell nivå. För inskrivning kommer det att krävas ett beslut om vård enligt LVU, men den integrerade vården bör kunna fortsätta om LVU-beslutet upphör till följd av samtycke till vården och behovet av integrerad vård kvarstår.

Även om kriterierna för vård enligt LVU inte utgår från diagnostiserade tillstånd kommer det att finnas grupper av barn med behov som ställer särskilda krav på specialisering av verksamheten.

Regeringen anser att det finns ett behov av att förbättra vården för barn som vårdas vid SiS särskilda ungdomshem och som har komplexa psykiatriska vårdbehov. Satsningen är tidsbegränsad och ska genomföras under åren 2020–2024 med slutlig utvärdering 2025. Pilotprojektet syftar till att utvärdera om en integrerad vårdform kan vara ett ändamålsenligt och effektivt sätt att tillgodose målgruppens sammantagna behov av vård från både psykiatri och SiS. Den integrerade vårdformen ska syfta till utslussning till andra vård- och boendeformer för långsiktiga lösningar med samtycke och samverkan med vårdgivare på barnets eller den ungas hemort.

Regeringen beräknar att avsätta högst 15 000 000 kronor per år till deltagande landsting under åren 2021–2024. Vidare beräknar regeringen att avsätta högst 4 000 000 kronor till Socialstyrelsen 2020 och högst 2 750 000 kronor årligen mellan 2021 och 2024 för att samordna pilotprojektet samt för vidare fördelning till den aktör som fått i uppdrag att

utvärdera projektet. Utifrån den genomförandeplan som Socialstyrelsen ska inkomma med den 30 september 2020 avser regeringen att ge SiS i uppdrag att vidta nödvändiga åtgärder för projektets genomförande.

På regeringens vägnar

Anna Ekström

Elisabet Aldenberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevisionen
Finansdepartementet/BA
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/EKOL
Kammarkollegiet
Statens institutionsstyrelse
Folkhälsomyndigheten
Sveriges Kommuner och Landsting
Inspektionen för vård och omsorg